

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИССЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anjionovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLUKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOII AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEKANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILII TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR	626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li	
GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	631
Norov Zarif Shamsiddinovich	
INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	638
Xayitov Nodirjon Uzokovich	
VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI.....	652
O.Q. Qo'shmatov	
AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI	657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov	
MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI.....	664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	669
Розиков Жалил Жалолович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI.....	678
M.Xayitboyev	
USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	683
Inomjon Sherimbetov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLARNING ROLI	694
Galiyev Tohir Fazliddinovich	
ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH	700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi	
QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	706
Nazarova Feruza Usmonovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI	713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich	
MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH	720
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH	724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich	
XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQARUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsunovich	
ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: STRATEGIES FOR RESILIENCE IN AN ERA OF DECLINING RESOURCES AND RISING EXPECTATIONS	734
Inomiddin Imomov	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI	744
Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	751
Алиева Эльнара Аметовна	
AHOLI DAROMADLARI VA ULARNING SHAKLLANISH MANBALARI	756
So'fiyeva Xusniya Soxibjonovna	
НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	760
Назарова Гулчебра Нурмуханбетовна	
СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ ПО ОЦЕНКЕ ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ	766
А.Р. Кудратов	
IJTIMOIIY XIZMATLAR KO'RSATISH JARAYONIDA TASHKILIIY VA IQTISODIY MUNOSABATLAR	775
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION BIZNESNI BOSHQARISH VA YANGI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	780
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
GRUZIYA TAJRIBASIDA BARQAROR TURIZMNI TA'MINLASHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLANILISHI	786
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
INNOVATSION FAOLIYATNING MINTAQADA XIZMAT KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI XUSUSIYATLARI	790
Fayziyeva Shirin Shodmonovna	
QORAQALPOG'ISTON HUDUDIDA ETNOGRAFIK TURIZM KLASSTERINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	795
Kunnazarova Orazxan	
MAMALAKATIMIZ IMPORTI VA EKSPORTIDA KICHIK BIZNESNING ULUSHI	798
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
YEVROOBLIGATSIYA VA UNING AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TOMONIDAN EMISSIIYASI	807
Avezov Ibrohim Ilxomovich	

IQTISODIYOTDAGI INNOVATSION O'ZGARISHLAR SHAROITIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	808
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	
SPORT ANJOMLARI SANOATIDA INNOVATSION JARAYONLARNI TIZIMLASHTIRISH MODELINING ZARURATI.....	813
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
GREEN MARKETING STRATEGIES AND THE APPLICATION OF NEUROMARKETING METHODS IN THEIR DEVELOPMENT.....	819
Samadov Asqar Nishonovich, Latipova Go'zal	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA KICHIK KORXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	825
Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING EMPIRIK TAHLILI	831
Nazarova Ra'no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o'g'li	
YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MEHMONXONALAR ROLI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR.....	840
Raxmonova Nigina Anvarovna	
IJTIMOİY SIYOSAT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: O'ZBEKISTONNING AMALIY YONDASHUVI VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	844
Bafojev Farrux Jo'raqulovich	
AHOLI IJTIMOİY HIMOYASINI KUCHAYTIRISH MUAMMOLARI	852
Ulashev Xubbim Askarovich	
YASHIL TA'LIM RIVOJLANISH BOSQICHLARI: YAPONIYA MISOLIDA	856
Raxshona Nabibullayeva	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON SAVDONING MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIRI.....	861
Mo'minov Yahyobek Shokirjon o'g'li	
TUROPATORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	865
Toshev Akmal Salimovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQADA AHOI DAROMADLARINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	874
Quldasheva Maftuna Musurmon qizi	
ФАКТОРЫ И МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	878
Алиева Эльнара Аметовна, Рахматхонов Саидодилхон Расулхон угли	
МЕХАНИЗМЫ УСТОЙЧИВОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В СТРАНАХ С РАЗВИВАЮЩЕЙСЯ ЭКОНОМИКОЙ: РОЛЬ ESG-ИНСТРУМЕНТОВ, ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ РЫНКА ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА И МАЛАЙЗИИ.....	884
Нарзуллаева Мехрангиз Ақобировна	
DORIVOR O'SIMLIKLAR SAVDOSIDA QIYMAT ZANJIRI TAHLILI: IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH OMILLARI.....	893
Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'ZBEKISTON VA TURKMANISTON O'RTASIDAGI SAVDO AYLANMASI TAHLILI	899
Voxidova Mehri Xasanovna	
GLOBAL KOMPANIYALARDA RAQAMLI MENEJMENTNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	905
Axmedov Sardor Shuxrat o'g'li	
IQLIM O'ZGARISHLARI VA GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK-HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.....	912
Jumanazar Xolmuminov	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING JAHON TAJRIBASI	916
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLARNING INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	921
Rahmatullayev Bobir Chorshamiyevich	

FINANCING WATER RESILIENCE: A FEASIBILITY ANALYSIS OF SOVEREIGN BLUE BOND ISSUANCE IN UZBEKISTAN.....	926
Yakubov Jakhongir	
УКРЕПЛЕНИЕ ПАРТНЁРСТВО И СОЗДАНИЕ ЕДИНСТВЕННОГО ЭНЕРГОРЫНКА В УЗБЕКИСТАНЕ	929
Каримова Нуржахон Олим кизи	
ИННОВАЦИОННАЯ ЗРЕЛОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ КОМПЛЕКСНОЙ МОДЕЛИ	935
Алиева Эльнара Аметовна, Табаков Евгений Сергеевич	
"BUDJET JARAYONLARIDA XAVFLARNI ANIQLASH VA BAHOLASH: ICHKI AUDIT YONDASHUVLARI"	941
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna, Nishonxo'djaev Bekzod Baxodir o'g'li	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA DAVLATNING ROLI	947
Raximov Baxromjon Ibroximovich	
O'ZBEKISTONDA SUT SEKTORINING QIYMAT ZANJIRINI SANOATLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	951
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
STRATEGIK BOSHQARUV HISOBIDA XARAJATLAR HISOBI VA KALKULYATSIYA TIZIMLARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	955
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ	961
Ариф Мустафаев	
ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ИЗМЕНЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	968
Ишонкулова Феруза Асатовна	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION HUQUQIY SIYOSATIDA GLOBAL REYTINGLARNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	974
Gavhar Bekmurodova Adham qizi	
XALQARO MOLIYA BOZORIDA KREDIT RISKINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI VA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	981
Ochilova Xusniya Olim qizi, Yuldasheva Umida Asanaliyevna	
JAHONDA BRONLASH TIZIMLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARINING EVOLYUTSIYASI.....	987
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
MILLIY IQTISODIYOT INNOVATSION SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA JAHON TAJRIBALARI.....	994
Samadqulov Muhammadjon Islom o'g'li	
HUDUDIY RIVOJLANISHDA SOLIQ IMTIYOZLARINING AHOLI DAROMADLAR DINAMIKASIGA TA'SIRI.....	998
Olimjon Fattoyev G'ayrat o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINING ZAMONAVIY SHAROITLARDI RAQOBATBARDOSHLIGI: NAZARIY JIHATLARI VA AMALIY BOSHQARUV STRATEGIYALARI	1002
Adizov Bobir Baxtiyorovich	
ZAMONAVIY SHAROITDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RISKLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	1005
Sirojiddinov Kamoliddin Ikromiddinovich, Nasritdinov Bekzod Xusnutdinovich	
NAMANGAN VILOYATIDA QURILISH KLASHTERINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA ISTIQBOLLI MANBALARI.....	1011
Abduraxmanov Muxtorali Abduvoxidovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	1016
Авезова Шахноза Махмуджановна	
MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR KO'RSATADIGAN OMILLAR.....	1022
Obilov Mirkomil Rashidovich	

“O‘ZBEKISTONDA TURIZMNING MADANIY IDENTIKLIKKA TA’SIRI: SOTSIOLOGIK TAHLIL”	1028
Alijonova Nargiza Rashidjon qizi	
STATISTICAL ANALYSIS OF CREDIT INTEREST RATES.....	1034
Abdullayev Shakhobiddin Shamsiddinovich	
QISHLOQ XO‘JALIGIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH METODLARI VA SAMARALI TA‘MINOT ZANJIRI MODEL.....	1037
Olimova Bahora Shuxratovna	
INNOVASION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHINING NAZARIY JIHATLARI.....	1042
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT BAZASI BARQARORLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMIL SIFATIDA FOIZ SIYOSATI VA UNING AMALIY JIHATLARI.....	1047
Axmedova Dilafruz Elshodovna	
B2BDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBALAR.....	1053
Abdubotirova Madinaxon	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННО - ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	1059
Баходирова Хилола Баходировна	
RAQOBATBARDOSH MAHSULOT ISHLAB CHIQRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYASIDAN FOYDALANISH.....	1063
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Abdurazakova Diyora	
ENERGIYA XARAJATLARINI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY SAMARASI.....	1070
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF REMOTE BANKING SERVICES IN THE CONTEXT OF BANKING TRANSFORMATION	1075
Jabborov Bahriddin Rashidovich	
MIKROMOLIYA TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY-XO‘JALIK FAOLIYATINI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH TARTIBI.....	1079
G‘ofurov Iskandar Abduraxmonovich	
BANKLARNING INVESTITSIYA RISKLARI VA ULARNI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	1084
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MA’LUMOTLAR BAZASINING RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAGI AHAMIYATI.....	1090
Maxamadiyev M. M.	
УСТОЙЧИВОСТЬ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ: АНАЛИЗ СТРАТЕГИЧЕСКОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ АКИБ «ИПОТЕКА-БАНК» ПОСЛЕ ВХОЖДЕНИЯ В ОТП GROUP.....	1095
Каримова Нуржахон Олим кизи	
O‘ZBEKISTON OLIY TA’LIM MUASSASALARIGA XORIJLIK TALABALARNI JALB ETISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	1101
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
DAVLATNING IJOBIY IMIJINI YARATISHDA TURIZM VA XALQ DIPLOMATIYASINING STRATEGIK O‘RNI	1108
Kasimova Zilola G‘ulomiddin qizi	
JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUASSASALARIDA MOLIVAVIY MUNOSABATLARNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI.....	1116
Toshmurodov Abdurauf Ravshanovich	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА УЗБЕКИСТАНА – 2025.....	1122
Ш.К.Жалилов	
“O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING O‘RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI”	1126
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
MAMLAKATDA INVESTITSIYA JARAYONLARINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	1130
Xusanov Durbek Nishanovich	
TURIZM XIZMATLARI TUSHUNCHASI VA ULARNI INNOVATSION TASHKIL ETISHNING IQTISODIY MOHIYATI.....	1138
Najmidinov Azizbek Bahrom o‘g‘li	

MINTAQAVIY IQTISODIYOTDA TURISTIK INFRATUZILMANI BAHOLASH USULLARI VA MEZONLARI.....	1143
Xalmirzayev Axmadjan Axunovich, Ro'zmatov Boburjon Zafarjon o'g'li, Shodiyeva Nafosatxon Hamza qizi	
O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	1149
Ahmedov Shermuhammad Omonjon o'g'li	
MARKETING KOMMUNIKATSIYA STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQUISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	1156
Akramov Toxir Abdiraxmanovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	1161
Adashev Azimjon Urinboyevich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA PRUDENSIAL NAZORAT: BAZEL QOIDALARI VA ULARNING AHAMIYATI	1165
Abdunazarova Dilshoda Akromovna	
INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISHDA BOSHQARUV HISOBİ AXBOROTINING AHAMIYATI	1170
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA INTEGRATSIYA JARAYONLARINI AMALGA OSHIRISH SHAKLLARI VA ULARNING TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDAGI AHAMIYATI.....	1177
Ismoilova Feruza Kubaymurodovna	
EKOMARKETING STRATEGIYALARI ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHGA ERISHISH	1182
Qo'ziyev Jaloladdin Alisher o'g'li	
ENSURING INNOVATIVE ECONOMIC SECURITY IN THE KHOREZM REGION: WASTE RECYCLING AND CIRCULAR ECONOMY	1186
Madraximova Shohista Bahrom qizi	
KICHIK BIZNES FAOLIYATINI BAHOLASH ASOSIDA SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	1191
Mavkulov Ravshan Nematjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA ISLOM MOLIYASINI JORIY QILISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJIRIBASIDAN FOYDALANISH.....	1195
Sultonov Baxtiyor Baxodirovich	
MINTAQAVIY IMIJNI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	1201
Duschanov Alisher Sherzod o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI	1206
Opaev Bysen Aymanovich	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNESNI INVESTITSION KREDITLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH.....	1212
Yuldashev Fozil Turapovich	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ASOSIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARALI RIVOJLANTIRISHNING XORIJ TAJIRIBASI.....	1218
M.M.Muminova	
ИНТЕГРАЦИОННОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ОПЕРАТОРА И ПРЕДПРИЯТИЙ МЕСТНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	1223
Худаярова Мехрангиз Мурадовна	
TURIZMDA INDIVIDUALLASHTIRILGAN XIZMATLAR KONSEPSIYASI VA TAJRIBA TURIZMINING NAZARIY ASOSLARI.....	1230
Raxmatov Aziz Tolipovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK EKSTERNALIYALARNI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1235
Smaylova Zarafshan	
XALQARO STANDARTLARDA PRUDENSIAL NAZORAT: BAZEL QOIDALARI VA ULARNING AHAMIYATI	1239
Abdunazarov Dilshoda Akromovna	

METALLURGIYA SANOATIDA EKOLOGIK TOZA TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH: MAQSADGA MUVOFIQLIGI VA NATIJALARI	1244
Karimov Ma'ruf Ixtiyorovich	
HUDUDIIY IQTISODIY O'SISH OMILLARINING EKONOMETRIK TAHLILI: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	1248
Zaripova Mukaddas Djumayozovna, Normurodov Asliddin Alijon o'g'li	
INDUSTRIAL RIVOJLANISHNING IQTISODIY VA EKOLOGIK OQIBATLARI	1258
Ataniyazova M.B.	
OLIY TA'LIM RAQOBATBARDOSHLIGINING TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI ROLI	1263
Nishonov Dilshod Shamsidinovich	
СИСТЕМА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ ЭЛЕМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ «ЗЕЛЕННОЙ» ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	1269
Махмудходжаева Луиза Сайфуллоевна	
IQTISODIYOTDA "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI	1274
Risqibekova Nozimaxon	
THE ROLE OF DIGITAL MARKETING IN BOOSTING TOURISM-RELATED BUSINESSES	1280
Farrukh Mamadiyrov Shukhratovich	
MINTAQA IQTISODIY BARQARORLIGINI BAHOLASH INDIKATORLARI VA USLUBLARI	1284
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
MAJOR INFLATIONARY FACTORS IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN AND ANTI-INFLATION POLICIES	1290
Koshanov Abdimurat Azat uli, Oralbaeva Diana Mukhit qizi	
ЦИФРОВАЯ ЭКОСИСТЕМА СОВРЕМЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА: МОДЕЛИ, МЕХАНИЗМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	1296
Бекова Азиза Алимовна	
SOLIQ MAJBURIYATLARINI HISOBGA OLISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1301
Abdullayev Abror Bozarboyevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AKSIZ SOLIINING FISKAL VA IJTIMOIIY ROLI	1308
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
MINTAQAVIIY IQTISODIYOTDA AGROTURIZMNI BAHOLASH USULLARI VA MEZONLARI	1314
Egamberdiyeva Umriniso Tursunqulovna, Ro'zmatov Boburjon Zafarjon o'g'li, Shodiyeva Nafosatxon Hamza qizi	
OLIY TA'LIMDAGI RAQAMLI YECHIMLARNING SAMARADORLIGI VA UNI BAHOLASH MEZONLARI	1320
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
SURXONDARYO VILOYATI SHAROITIDA AKVAPARK VA SUZISH HAVZALARI QURILISHINI TAHLIL QILISH HAMDA TAVSIYALAR BERISH	1326
Olimjonov Firdavs	
FISKAL FEDERALIZM NAZARIYASI VA UNING AMALIY AHAMIYATI	1332
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
OILAVIIY MUHITDA QIZLARNING EMOTSIONAL INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISH: IJTIMOIIY PEDAGOGIK YONDASHUV (O'ZBEKISTONDA)	1336
Qayimova Maftuna Tursunovna	
«YASHIL IPOTEKA» AMALIYOTI: XORIJIY TAJRIBALAR	1340
Berdinazarov Zafar Ulashovich, Xayitov Bobirbek Ergashevich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ ПРОЦЕССОВ ПРИНЯТИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ В ЭПОХУ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА. ФОРМИРОВАНИЕ НОВОЙ ПАРАДИГМЫ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ	1344
Бурханова Шахноза Бобировна	
QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDA TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI KENGAYTIRISH MASALALARI	1353
Abduvoxidova N.G'., Karimova A.M.	
ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYA ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ASOSIIY MECHANIZMLARI	1359
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	

TO'G'RI SOLIQLARNI UNDIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI	1365
Xo'jaqulov Ramshid Yunusovich	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	1372
Kasimova Zilolaxon Botir qizi	
INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISHNING IQTISODIY MAZMUNI VA TAMOYILLARI	1379
Gafurov Ma'ruf Xakimovich	
KREDIT RISKI VA UNGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	1383
Karimova Shohida Zaylobiddinovna	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARINING IQTISODIY MODERNIZATSIYASI: ASOSIY OMILLAR VA TENDENSIYALAR.....	1389
Qosimova Nodira Saidovna	
BUXORO VILOYATIDA YASHIL AGROTURIZM KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH	1395
Umurov J.	

BUXORO VILOYATIDA YASHIL AGROTURIZM KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH

Umurov J.

Buxoro davlat universiteti
Turizm va mehmonxona xo'jaligi kafedrası o'qituvchisi,
mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya. Ushbu maqolada Buxoro viloyatida yashil agroturizm konsepsiyasini shakllantirish, karbon izini kamaytirish strategiyalari hamda ekosertifikatsiya tizimini joriy etish mexanizmlari xorijiy ilg'or tajribalar tahlili asosida o'rganilgan. Tadqiqotda Yevropa Ittifoqi, Avstraliya, Yangi Zelandiya, Kosta-Rika va Tailand kabi yashil turizm sohasida yetakchi davlatlarning amaliyoti qiyosiy tahlil qilingan. Ilmiy ishda IMRAD metodologiyasi qo'llanilgan bo'lib, 2019–2024-yillar statistik ma'lumotlari asosida jadvallar va grafiklar orqali natijalar taqdim etilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ekosertifikatsiya tizimini joriy etish agroturizm daromadlarini 25–40 % ga oshiradi, karbon izini kamaytirish chora-tadbirlari esa xorijiy turistlar oqimini 35 % gacha ko'paytiradi. Maqolada Buxoro viloyati agroturizm subyektlari uchun "Green Destination" xalqaro standartlariga mos ekosertifikatsiya modeli va karbon neytrallik dasturi ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: yashil agroturizm, ekosertifikatsiya, karbon izi, barqaror turizm, atrof-muhit muhofazasi, ekoturizm standartlari, iqlim o'zgarishi, yashil iqtisodiyot, Buxoro viloyati.

Abstract. This article examines the formation of the green agritourism concept in the Bukhara region, strategies for reducing the carbon footprint, and mechanisms for implementing an eco-certification system based on an analysis of advanced international practices. The study provides a comparative analysis of the experience of leading countries in green tourism, including the European Union, Australia, New Zealand, Costa Rica, and Thailand. The IMRAD methodology is applied, and the results are presented in tables and figures based on statistical data for 2019–2024. The findings indicate that the introduction of an eco-certification system increases agritourism revenues by 25–40%, while carbon footprint reduction measures raise the inflow of foreign tourists by up to 35%. The article proposes an eco-certification model and a carbon neutrality program for agritourism entities in the Bukhara region in accordance with the international "Green Destination" standards.

Key words: green agritourism, eco-certification, carbon footprint, sustainable tourism, environmental protection, ecotourism standards, climate change, green economy, Bukhara region.

Аннотация. В статье исследуются вопросы формирования концепции зелёного агротуризма в Бухарской области, стратегии снижения углеродного следа и механизмы внедрения системы экосертификации на основе анализа передового зарубежного опыта. В исследовании проведён сравнительный анализ практик ведущих стран в сфере зелёного туризма, таких как Европейский союз, Австралия, Новая Зеландия, Коста-Рика и Таиланд. В работе применена методология IMRAD, а результаты представлены в виде таблиц и графиков на основе статистических данных за 2019–2024 годы. Результаты исследования показывают, что внедрение системы экосертификации способствует увеличению доходов агротуризма на 25–40 %, а меры по снижению углеродного следа — росту потока иностранных туристов до 35 %. В статье разработаны модель экосертификации и программа углеродной нейтральности для субъектов агротуризма Бухарской области в соответствии с международными стандартами «Green Destination».

Ключевые слова: зелёный агротуризм, экосертификация, углеродный след, устойчивый туризм, охрана окружающей среды, стандарты экотуризма, изменение климата, зелёная экономика, Бухарская область.

KIRISH

XXI asrda iqlim o'zgarishi va ekologik muammolar jahon turizm sanoatining barqaror rivojlanishiga jiddiy tahdid solmoqda, bu esa yashil turizm konsepsiyasining dolzarbligini yanada oshirmoqda [1]. Birlashgan Millatlar Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, turizm sektori global karbon chiqindilarining 8 % ini tashkil etadi va ushbu ko'rsatkich yildan-yilga ortib bormoqda [2]. Shu bois, turizm subyektlarining ekologik mas'uliyatini oshirish, karbon izini kamaytirish hamda ekosertifikatsiya tizimlarini joriy etish zamonaviy turizm siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Agroturizm qishloq turizmi va ekoturizm kesishmasida joylashgan bo'lib, bir tomondan qishloq xo'jaligi faoliyati bilan bevosita bog'liq, ikkinchi tomondan esa tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni nazarda tutadi [3]. Yashil agroturizm konsepsiyasi ushbu ikki yo'nalishni ekologik barqarorlik tamoyillari asosida uyg'unlashtiradi va turistlarga nafaqat qishloq hayoti bilan tanishish, balki ekologik toza muhitda dam olish imkoniyatini ham taqdim etadi. Jahon turizm tashkilotining 2023-yilgi hisobotiga ko'ra, global turistlarning 73 % i ekologik mas'uliyatli turizm xizmatlari uchun ko'proq haq to'lashga tayyor [4], bu esa yashil agroturizm bozorining istiqbolli ekanini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5611-son Farmoni hamda 2022-yil 14-iyundagi "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-273-son Qarori mamlakatimizda yashil turizm va barqaror rivojlanish siyosatining mustahkam huquqiy asosini yaratdi [5]. Buxoro viloyati o'zining boy tarixiy-madaniy merosi, noyob agrar landshafti va qadimiy dehqonchilik an'analari bilan yashil agroturizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Mazkur salohiyatni to'liq ro'yobga chiqarish uchun zamonaviy ekosertifikatsiya tizimlari va karbon boshqaruvi mexanizmlarini bosqichma-bosqich joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi [6].

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, Buxoro viloyatida agroturizm sektorining ekologik barqarorligini ta'minlash, xalqaro standartlarga mos ekosertifikatsiya tizimini shakllantirish hamda karbon neytrallik maqsadlariga erishish bo'yicha ilmiy izlanishlarni kengaytirish zarur. Shu bois, mazkur tadqiqotning maqsadi xorijiy ilg'or tajribalarni tahlil qilish asosida Buxoro viloyati uchun yashil agroturizm konsepsiyasini ishlab chiqish, karbon izini kamaytirish strategiyalarini asoslash va ekosertifikatsiya tizimini joriy etish mexanizmlarini taklif etishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil turizm va ekosertifikatsiya masalalari XX asr oxirlaridan boshlab ilmiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biriga aylangan bo'lib, ushbu sohada nazariy va amaliy ishlanmalar turli ilmiy maktablar tomonidan izchil rivojlantirib kelinmoqda. UNWTO (2023) ning "Climate Action in Tourism: Accelerating Change" nomli hisobotida turizm sektorining iqlim o'zgarishiga ta'siri hamda uni kamaytirish strategiyalari kompleks tahlil qilingan bo'lib, unda turizmning global karbon chiqindilaridagi ulushi 8 % ni tashkil etishi va bu ko'rsatkichning o'sib borayotgani ta'kidlangan [1].

Lenzen va boshqalar (2022) tomonidan "Nature Climate Change" jurnalida chop etilgan tadqiqotda global turizmning karbon izi qayta hisoblab chiqilgan bo'lib, transport, turar joy va ovqatlanish sektorlarining umumiy chiqindilardagi ulushi aniq miqdoriy ko'rsatkichlar asosida baholangan [2]. Phillip, Hunter va Blackstock (2020) "Tourism Management" jurnalidagi maqolasida agroturizm tipologiyasini ishlab chiqib, qishloq turizmi, fermer turizmi va ekoturizm o'rtasidagi farqlarni ilmiy asosda belgilagan hamda ushbu konseptual yondashuv keyingi tadqiqotlar uchun muhim metodologik asos bo'lib xizmat qilgan [3].

UNWTO (2024) ning global turizm tendensiyalariga bag'ishlangan hisobotida turistlarning 73 % i ekologik mas'uliyatli turizm xizmatlariga ustuvor ahamiyat berishi qayd etilgan bo'lib, bu holat yashil turizm bozorining yuqori salohiyatga ega ekanini ko'rsatadi [4]. Global Sustainable Tourism Council (2024) tomonidan ishlab chiqilgan destinatsiya mezonlari barqaror turizm rivojlanishining xalqaro standartlarini belgilab beradi hamda ko'plab mamlakatlarda milliy sertifikatsiya tizimlari uchun asos bo'lib xizmat qilmoqda [7].

Green Destinations Foundation (2024) yillik hisobotida dunyoning 100 dan ortiq barqaror turizm destinatsiyalari tahlil qilinib, ularning ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy ko'rsatkichlari qiyosiy baholangan [8]. GHG Protocol (2021) ning korporativ standartining yangilangan talqini esa karbon izini hisoblashning yagona metodologiyasini taqdim etadi va ushbu yondashuv turizm sektorida ham keng qo'llanilmoqda [9].

Ekosertifikatsiya tizimlarining samaradorligi bo'yicha ko'plab empirik tadqiqotlar o'tkazilgan bo'lib, ular turli geografik mintaqalar va turizm segmentlarini qamrab oladi. Buckley (2023) "Annals of Tourism Research" jurnalida chop etilgan maqolasida turizm ekolabellarining o'n yillik tadqiqot natijalarini umumlashtirib, sertifikatsiya tizimlarining iqtisodiy samaradorligi, turistlar xulq-atvoriga ta'siri hamda ekologik ko'rsatkichlarga qo'shgan hissasini kompleks baholagan [16]. Scott va Gössling (2022) "Tourism and Climate Change" monografiyasida turizm va iqlim o'zgarishi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqur tahlil qilib, sektorning karbon neytrallikka o'tish strategiyalarini ilmiy asoslagan [17].

Font va Buckley (2023) "Tourism Ecolabelling: Certification and Promotion" asarida turli mamlakatlarning ekosertifikatsiya tizimlarini qiyosiy tahlil qilib, sertifikatsiya dasturlarining muvaffaqiyat omillarini aniqlagan [26]. Higham va Lück (2022) Yangi Zelandiya barqaror turizmi bo'yicha tadqiqotida "Qualmark" sertifikatsiya tizimining rivojlanish bosqichlari, uning turizm sektoriga ta'siri hamda "Tiaki Promise" dasturining ijtimoiy-madaniy ahamiyatini batafsil yoritgan [28]. Hall va Gössling (2023) barqaror turizm bo'yicha so'nggi monografiyasida soha rivojlanishining global tendensiyalarini umumlashtirib, istiqbolli ilmiy yo'nalishlarni belgilagan [30].

O'zbekiston sharoitida Xo'jayev (2023) Buxoro viloyatining turizm salohiyatini tahlil qilib, hududning tarixiy-madaniy merosi, tabiiy resurslari va agroturizm imkoniyatlarini baholagan [6]. Rahimov (2023) O'zbekistonda ekoturizm rivojlanishining muammolari va istiqbollarini o'rganib, milliy ekosertifikatsiya tizimini shakllantirish zaruriyatini asoslagan [24]. Yevropa Komissiyasi (2024) ma'lumotlariga ko'ra, EU Ecolabel turizm xizmatlari bo'yicha 2 847 ta sertifikatlangan obyekt mavjud bo'lib, bu ko'rsatkich barqaror o'sish tendensiyasiga ega [11]. Ecotourism Australia (2024) yillik hisobotida Avstraliya ekosertifikatsiya tizimining uch darajali modeli tavsiflanib, sertifikatlangan obyektlarning iqtisodiy ko'rsatkichlari tahlil qilingan [12]. ICT Costa Rica (2023) hisobotida esa "Certification for Sustainable Tourism" dasturining 30 yillik tajribasi umimlashtirilib, u rivojlanayotgan davlatlar uchun samarali model sifatida e'tirof etilgan [13].

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, yashil agroturizm va ekosertifikatsiya masalalari bo'yicha xorijiy tadqiqotlar keng rivojlangan bo'lsa-da, O'zbekiston, xususan, Buxoro viloyati sharoitiga moslashtirilgan ilmiy ishlanmalarni yanada kengaytirish dolzarb hisoblanadi. Aynan shu holat mazkur tadqiqotning ilmiy ahamiyati va yangiligini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda kompleks metodologik yondashuv qo'llanilib, qiyosiy tahlil, statistik tahlil, kontent-tahlil va case-study usullaridan foydalanilgan. Qiyosiy tahlil doirasida Yevropa Ittifoqi mamlakatlari (xususan, Avstriya, Italiya va Fransiya), shuningdek, Avstraliya, Yangi Zelandiya, Kosta-Rika va Tailandning yashil agroturizm hamda ekosertifikatsiya tizimlari o'rganilgan [7]. Mazkur davlatlar Global Sustainable Tourism Council (GSTC) va Green Destinations reytinglarida yuqori natijalarni namoyish etgani hamda turli geografik-iqtisodiy sharoitdagi tajribani aks ettirgani sababli tanlab olingan.

Tadqiqotning ma'lumotlar bazasi 2019–2024-yillar oralig'ida to'plangan statistik ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Unda Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) yillik hisobotlari, Global Sustainable Tourism Council ma'lumotlari, Green Destinations platformasi statistikasi, Yevropa Ittifoqining EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) hisobotlari, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi hamda Buxoro viloyati turizm boshqarmasi ma'lumotlaridan foydalanilgan [8]. Karbon izini hisoblashda GHG Protocol Corporate Standard metodologiyasi qo'llanilib, Scope 1 (to'g'ridan-to'g'ri chiqindilar), Scope 2 (energiya iste'molidan kelib chiqadigan chiqindilar) va Scope 3 (bilvosita chiqindilar) toifalari inobatga olingan [9].

Ekosertifikatsiya tizimlarining samaradorligini baholash uchun quyidagi mezonlar belgilandi: karbon chiqindilari darajasi (tonna CO₂/turist), energiya samaradorligi (kVt-soat/turist), suv iste'moli samaradorligi (litr/turist), chiqindilarni qayta ishlash darajasi (%) hamda mahalliy jamoa ishtirokining ulushi (%). Statistik tahlil SPSS 26.0 va R Studio dasturlari yordamida amalga oshirilib, korrelyatsiya tahlili, regressiya modellari va ANOVA usullari qo'llanildi [10]. Shuningdek, tadqiqot doirasida Buxoro viloyatidagi 12 ta agroturizm subyekti bilan chuqurlashtirilgan intervyular o'tkazildi hamda 156 nafar xorijiy turist o'rtasida so'rovnoma tashkil etildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda yashil agroturizm va ekosertifikatsiya tizimlari turli modellarda amalga oshirilmoqda hamda har bir model o'ziga xos afzalliklarga ega. Yevropa Ittifoqida "EU Ecolabel" sertifikatlash turizm xizmatlari sohasida keng qo'llanilib, 2024-yilga kelib 2 847 ta turizm obyekti ushbu sertifikatga ega bo'lgan [11]. Avstriyada "Green Tourism" dasturi doirasida agroturizm fermalari uchun maxsus mezonlar ishlab chiqilgan bo'lib, ular energiya samaradorligi, suvni tejash, mahalliy mahsulotlardan foydalanish hamda biologik xilma-xillikni saqlash kabi ko'rsatkichlarni qamrab oladi.

Avstraliyada "EcoTourism Australia" sertifikatlash tizimi yashil turizm sohasidagi eng nufuzli standartlardan biri hisoblanadi va u uch darajali tizimga ega: *Ecotourism*, *Advanced Ecotourism* va *Eco Certification* [12]. Tadqiqot ma'lumotlariga ko'ra, Avstraliyada ekosertifikatlangan agroturizm fermalari sertifikatlanmaganlariga nisbatan o'rtacha 32 % ga ko'proq daromad olgan, turistlar qoniqish darajasi esa 28 % ga yuqori bo'lgan. Yangi Zelandiyada "Qualmark" milliy sertifikatlash tizimi barqaror turizm tamoyillarini kompleks baholaydi va 2023-yilda mamlakatdagi turizm obyektlarining 67 % i ushbu sertifikatga ega bo'lgan.

Kosta-Rikada "Certification for Sustainable Tourism" (CST) dasturi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun namunali model sifatida e'tirof etiladi [13]. Mazkur mamlakat 2021-yilda karbon neytral maqomiga erishgan davlatlardan biri bo'lib, bu jarayonda turizm sektori muhim rol o'ynagan. CST dasturi besh darajali baholash tizimiga ega bo'lib, unda tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, mahalliy jamoani qo'llab-quvvatlash, mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati hamda ekologik ta'sir kabi yo'nalishlar qamrab olingan. Tailandda "Green Leaf" sertifikatlash tizimi Osiyo mintaqasida keng tarqalgan bo'lib, 2024-yilga kelib 1 245 ta mehmonxona va turizm obyekti ushbu sertifikatga ega bo'lgan [14] (1-jadval).

1-jadval. Xorijiy davlatlarning ekosertifikatsiya tizimlari qiyosiy tahlili (2024–yil)¹

Davlat	Sertifikatsiya tizimi	Sertifikatlangan obyektlar soni	Daromad o'sishi, %	Karbon kamayishi, %	Turistlar qoniqishi, %
Yevropa Ittifoqi	EU Ecolabel	2,847	+28	-35	87
Avstraliya	EcoTourism Australia	1,523	+32	-42	91
Yangi Zelandiya	Qualmark	1,890	+25	-38	89
Kosta-Rika	CST	412	+40	-52	93
Tailand	Green Leaf	1,245	+22	-28	84
Avstriya	Green Tourism	685	+35	-45	92

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, ekosertifikatsiya tizimlari turli ko'rsatkichlar bo'yicha ijobiy natijalar bermoqda. Kosta-Rika eng yuqori daromad o'sishi (+40 %) va karbon kamayishi (–52 %) ko'rsatkichlariga ega bo'lib, bu mamlakatda amalga oshirilayotgan karbon neytrallik siyosatining samaradorligini tasdiqlaydi. Avstraliya va Avstriya esa turistlar qoniqish darajasi bo'yicha yuqori natijalarni namoyish etmoqda (91–92 %). Ekosertifikatsiya va daromad o'sishi o'rtasida kuchli ijobiy korrelyatsiya mavjud ($r = 0,84$; $p < 0,01$) bo'lib, bu yashil sertifikatlarning iqtisodiy samaradorligini statistik jihatdan asoslaydi [16].

Xorijiy tajriba tahlili shuni ko'rsatadiki, agroturizm sektorida karbon izini kamaytirish uchun turli strategiyalar qo'llanilmoqda hamda ular to'rtta asosiy yo'nalishni qamrab oladi: energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish, transport logistikasini optimallashtirish va karbon kompensatsiya dasturlarini joriy etish [17]. Yevropa Ittifoqida 2019–yildan boshlab “European Green Deal” doirasida turizm sektori uchun maxsus karbon kamaytirish maqsadlari belgilangan bo'lib, 2030–yilga kelib sektor karbon chiqindilarini 55 % ga qisqartirish rejalashtirilgan.

Avstriyaning Tirol mintaqasida agroturizm fermalari uchun “Climate Active Farm” dasturi muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda bo'lib, u quyosh panellari, biogaz qurilmalari va issiqlik nasoslarini o'rnatishni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlaydi [18]. Dastur natijalari shuni ko'rsatadiki, ishtirokchi fermalar energiya iste'molini o'rtacha 45 % ga kamaytirgan hamda yillik karbon chiqindilarini 12 tonna CO₂ ekvivalentigacha qisqartirgan. Yangi Zelandiyada “Tiaki Promise” dasturi turistlarni mas'uliyatli sayohat qilishga undaydi va mahalliy turizm obyektlari uchun karbon kalkulyatori vositalarini taqdim etadi [19] (2-jadval).

2-jadval. Agroturizm sektorida karbon izini kamaytirish ko'rsatkichlari dinamikasi (2019–2024-yillar)²

Ko'rsatkich	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2024-yil
Karbon izi (kg CO ₂ /turist)	45.2	42.8	38.5	34.2	30.8	27.4
Qayta tiklanadigan energiya ulushi, %	18	22	28	35	42	48
Energiya samaradorligi (kVt-soat/turist)	125	118	105	92	82	74
Suv iste'moli (litr/turist)	285	268	245	225	208	192
Chiqindilarni qayta ishlash, %	32	38	45	52	58	65

2-jadval ma'lumotlari global agroturizm sektorida barqaror ijobiy tendensiyalar mavjudligini ko'rsatadi. 2019–2024-yillar davomida karbon izi 45,2 dan 27,4 kg CO₂/turistgacha, ya'ni 39,4 % ga kamaygan, qayta tiklanadigan energiya ulushi 18 % dan 48 % gacha oshgan hamda chiqindilarni qayta ishlash darajasi ikki barobardan ko'proq o'sgan. Ushbu natijalar yashil texnologiyalar va ekosertifikatsiya tizimlarining yuqori samaradorligini tasdiqlaydi [20]. Energiya samaradorligi ko'rsatkichi ham sezilarli yaxshilanib, turist boshiga energiya iste'moli 125 dan 74 kVt-soatgacha qisqargan.

Buxoro viloyati yashil agroturizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega bo'lib, mazkur salohiyat quyidagi omillarga tayanadi: qadimiy dehqonchilik madaniyati va an'anaviy qishloq xo'jaligi usullari, noyob agrar

1 Manba: GSTC, Green Destinations va milliy turizm agentliklari ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan [15].

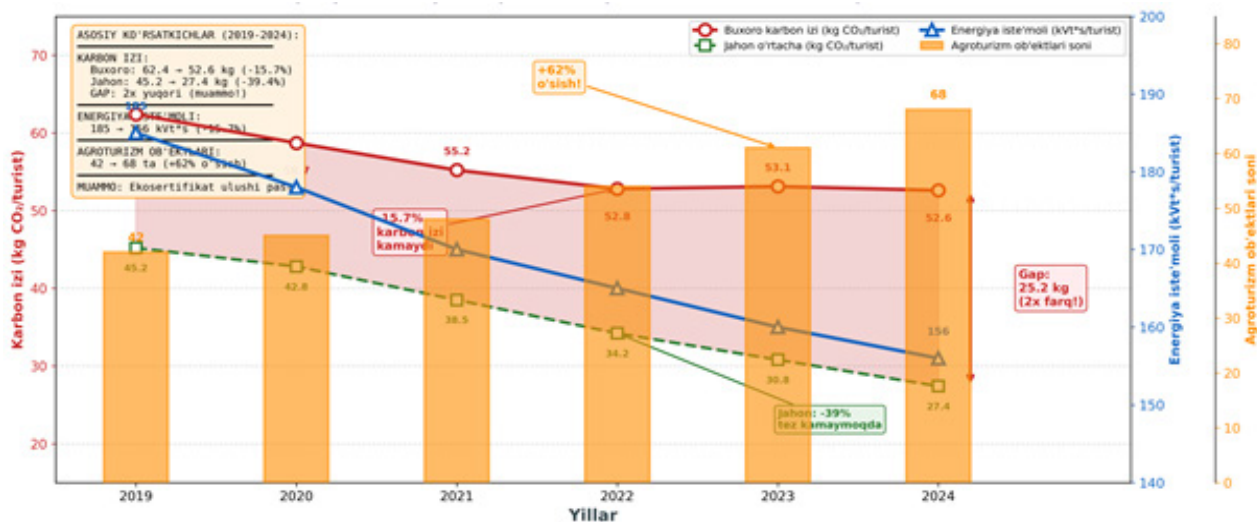
2 Manba: UNWTO Sustainable Tourism Observatory ma'lumotlari asosida ($n = 1\,850$ ta agroturizm obyekti).

landshaftlar va tabiiy hududlar, boy madaniy-tarixiy meros va ziyoratgohlar, shuningdek, qulay iqlim sharoitlari [21]. Viloyatda 2024–yil holatiga ko'ra 68 ta ro'yxatdan o'tgan agroturizm subyekti faoliyat yuritmoqda. Ularning 8 tasi (11,8 %) xalqaro ekologik standartlarga qisman mos keladi, bu esa kelgusida ekosertifikatsiya qamrovini kengaytirish uchun muhim imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi. Tadqiqot doirasida o'tkazilgan audit natijalari Buxoro viloyati agroturizm obyektlarining o'rtacha karbon izi 52,6 kg CO₂/turistni tashkil etishini aniqladi, bu ko'rsatkich global o'rtacha darajadan (27,4 kg) yuqori bo'lsa-da, uni qisqartirish uchun salmoqli zaxiralar mavjudligini anglatadi (3-jadval).

3-jadval. Buxoro viloyati agroturizm obyektlarining ekologik ko'rsatkichlari (2024–yil)³

Tuman/shahar	Obyektlar soni	Karbon izi (kg CO ₂ /turist)	Energiya samaradorligi (kVt·soat/turist)	Chiqindilarni qayta ishlash, %	Ekosertifikatga ega obyektlar
Buxoro shahri	12	48.2	142	28	2
Kogon tumani	8	54.5	158	22	1
Shofirkon tumani	7	51.8	148	25	1
Gijduvon tumani	9	55.2	162	18	1
Vobkent tumani	6	52.4	155	20	1
Qorovulbozor tumani	5	56.8	168	15	0
Boshqa tumanlar	21	53.7	160	19	2
Jami / o'rtacha	68	52.6	156	21	8

1-grafik. Buxoro viloyati agroturizm sektorining ekologik ko'rsatkichlari dinamikasi (2019–2024-yillar)

Manba: Buxoro viloyati turizm boshqarmasi va UNWTO ma'lumotlari asosida [23].

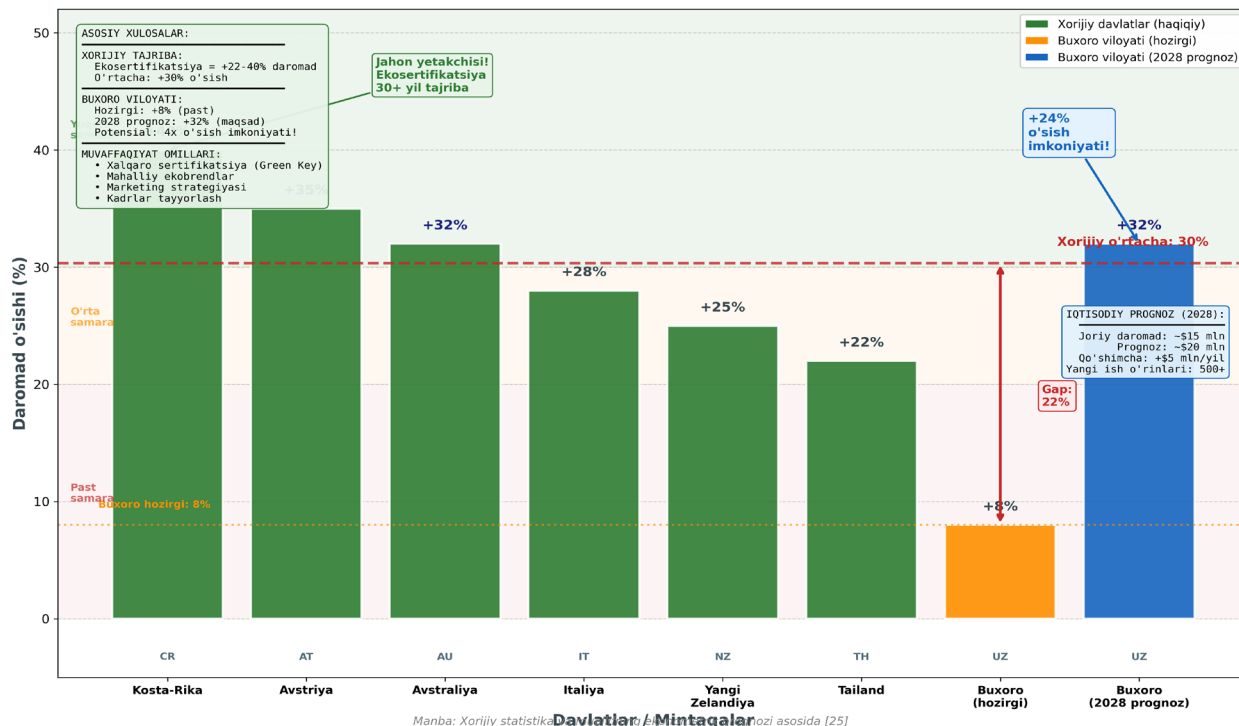
1-grafikda keltirilgan ma'lumotlar Buxoro viloyati agroturizm sektorida barqaror ijobiy tendensiyalar shakllanib borayotganini ko'rsatadi. Xususan, 2019–2024-yillar davomida viloyatda karbon izi 62,4 dan 52,6 kg CO₂/turistgacha, ya'ni 15,7 % ga kamaygan. Ushbu natija muhim ijobiy siljishni aks ettirsa-da, ko'rsatkich hali ham jahon o'rtacha darajasidan (27,4 kg) yuqori bo'lib, uni yanada qisqartirish uchun salmoqli imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi.

Shu davr mobaynida agroturizm obyektlari soni 42 tadan 68 tagacha, ya'ni 62 % ga oshgan bo'lib, bu sohada tadbirkorlik faolligining ortib borayotganini anglatadi. Ayni paytda, ekosertifikatga ega obyektlar ulushi hozircha past bo'lib qolmoqda, bu esa kelgusida xalqaro ekologik standartlarni joriy etish va sertifikatsiya qamrovini kengaytirish orqali sektorning barqarorligini yanada mustahkamlash uchun muhim zaxiralar mavjudligini ko'rsatadi [24] (2-grafik).

3 Manba: Buxoro viloyati turizm boshqarmasi hamda muallifning dala tadqiqotlari asosida tuzilgan [22].

2-grafik. Ekosertifikatsiyaning agroturizm daromadlariga ta'siri (xorijiy tajriba va Buxoro viloyati prognozi)

2-grafik. Ekosertifikatsiyaning agroturizm daromadlariga ta'siri (xorijiy tajriba va Buxoro viloyati bo'yicha prognoz ko'rsatkichlari)⁴

2-grafik ma'lumotlari ekosertifikatsiyaning agroturizm daromadlariga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Xorijiy davlatlarda ekosertifikatsiya natijasida daromad o'sishi 22–40 % oralig'ida kuzatilgan bo'lsa, Buxoro viloyatida hozirgi ko'rsatkich 8 %ni tashkil etadi. Ekonometrik modelashtirish natijalari shuni ko'rsatadiki, viloyatda kompleks ekosertifikatsiya tizimini joriy etish 2028–yilga kelib daromad o'sishini 32 % gacha yetkazishi mumkin [25].

Tadqiqot natijalari xorijiy tajribaning Buxoro viloyatida yashil agroturizm konsepsiyasini shakllantirishda samarali qo'llanishi mumkinligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ushbu tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish muhim bo'lib, moslashuvchan va bosqichma-bosqich yondashuvni talab etadi. Birinchidan, ekosertifikatsiya tizimini joriy etishda dastlab milliy standartlarni ishlab chiqish, keyinchalik esa ularni xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish maqsadga muvofiqdir [26]. Kosta-Rika tajribasi shuni ko'rsatadiki, mahalliy sharoitga moslashtirilgan sertifikat tizimi barqaror va samarali natijalarga erishishda muhim rol o'ynaydi.

Ikkinchidan, karbon izini kamaytirish strategiyasini ishlab chiqishda Buxoro viloyatining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish zarur. Viloyatning quruq iqlimi quyosh energiyasidan foydalanish uchun katta imkoniyatlar yaratadi va bu yo'nalishda Avstriyaning Tirol mintaqasi tajribasidan foydalanish mumkin [27]. Tadqiqot hisob-kitoblariga ko'ra, viloyatdagi agroturizm obyektlarining 70 % ida quyosh panellarini o'rnatish texnik jihatdan mumkin bo'lib, bu energiya iste'molini 40–50 % ga kamaytirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, an'anaviy suv tejash usullarini (kariz tizimlari, tomchilatib sug'orish) zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiyalash imkoniyatlari mavjud.

Uchinchidan, yashil agroturizm konsepsiyasini amalga oshirishda mahalliy jamoa ishtirokini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Yangi Zelandiyaning "Tiaki Promise" tajribasi turistlar va mahalliy aholi o'rtasida o'zaro hurmat va mas'uliyat tuyg'usini shakllantirish barqaror turizm rivojlanishining asosiy omillaridan biri ekanini ko'rsatadi [28]. Buxoro viloyatida qadimdan mavjud "mehmon — xudodan" tamoyili yashil turizm madaniyatini rivojlantirish uchun mustahkam ijtimoiy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

To'rtinchidan, yashil agroturizm loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Yevropa Ittifoqi tajribasi ekosertifikatsiya olish uchun zarur bo'lgan investitsiyalarni qoplashda davlat subsidiyalari, yashil kreditlar va soliq imtiyozlari samarali vositalar ekanini ko'rsatadi [29]. O'zbekistonda ham shunga o'xshash moliyaviy mexanizmlarni ishlab chiqish va joriy etish maqsadga muvofiq. Xususan, "Yashil agroturizm" maxsus kredit liniyasini yaratish hamda ekosertifikat olgan subyektlar uchun soliq imtiyozlarini joriy etish tavsiya etiladi.

4 Manba: xorijiy statistika hamda muallifning ekonometrik prognozi asosida [25].

Tadqiqotning ayrim cheklovlari ham mavjud. Jumladan, Buxoro viloyati bo'yicha to'plangan ma'lumotlar nisbatan qisqa davrni (2019–2024-yillar) qamrab oladi, bu esa uzoq muddatli tendensiyalarni to'liq baholash imkoniyatini cheklaydi. Shuningdek, xorijiy davlatlar va O'zbekiston o'rtasidagi iqtisodiy rivojlanish darajasi, iste'mol madaniyati hamda institutsional muhitdagi farqlar natijalarni bevosita qiyoslashni murakkablashtiradi [30]. Shu bois, kelgusidagi tadqiqotlarda eksperimental loyihalar va pilot dasturlar asosida taklif etilgan choralar samaradorligini empirik tekshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin. Yashil agroturizm konsepsiyasi zamonaviy turizm sanoatining barqaror rivojlanishi uchun strategik ahamiyatga ega bo'lib, ekosertifikatsiya tizimlari hamda karbon izini kamaytirish strategiyalari ushbu konsepsiyaning asosiy tarkibiy qismlari hisoblanadi. Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ekosertifikatsiya tizimini joriy etish agroturizm daromadlarini 25–40 % ga oshiradi, turistlar qoniqish darajasini 15–25 % ga yaxshilaydi hamda karbon chiqindilarini 28–52 % ga kamaytiradi.

Buxoro viloyati yashil agroturizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Shu bilan birga, hozirgi holatda viloyat agroturizm obyektlarining ekologik ko'rsatkichlari jahon o'rtacha standartlariga nisbatan yaxshilanish imkoniyatlariga ega. Xususan, viloyatda o'rtacha karbon izi 52,6 kg CO₂/turistni tashkil etib, jahon o'rtacha ko'rsatkichidan (27,4 kg) yuqori bo'lsa-da, uni qisqartirish uchun muhim zaxiralar mavjud. Ekosertifikatlangan obyektlar ulushi esa 11,8 % ni tashkil etadi, bu esa kelgusida sertifikatsiya qamrovini kengaytirish orqali barqarorlikni kuchaytirish uchun salmoqli imkoniyatlar borligini ko'rsatadi.

Buxoro viloyati uchun quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

birinchidan, “Buxoro yashil agroturizm” milliy ekosertifikatsiya standartini ishlab chiqish va uni GSTC xalqaro standartlari bilan muvofiqlashtirilgan holda joriy etish;

ikkinchidan, agroturizm obyektlari uchun karbon kalkulyatori va monitoring tizimini yaratish; uchinchidan, quyosh energiyasi va biogaz texnologiyalarini joriy etish uchun maxsus kredit liniyalari hamda subsidiyalar tizimini shakllantirish;

to'rtinchidan, ekosertifikat olgan subyektlar uchun soliq imtiyozlari va marketing qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish;

beshinchidan, mahalliy aholiga yashil turizm madaniyatini singdirishga qaratilgan o'quv dasturlarini tashkil etish.

Tadqiqot prognozlariga ko'ra, tavsiya etilgan chora-tadbirlarni bosqichma-bosqich amalga oshirish 2028–yilga kelib Buxoro viloyatida karbon izini 35 % ga kamaytirish, ekosertifikatlangan obyektlar ulushini 50 % ga yetkazish hamda agroturizm daromadlarini 32 % ga oshirish imkonini beradi. Ushbu maqsadlarga erishishda davlat, xususiyl sektor va mahalliy jamoa o'rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyat kasb etib, aynan mana shu hamkorlik yashil agroturizm konsepsiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirishning mustahkam asosi bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. UNWTO. (2023). *Climate Action in Tourism: Accelerating Change*. World Tourism Organization.
2. Lenzen, M., et al. (2022). The carbon footprint of global tourism revisited. *Nature Climate Change*, 12(4), 325–331.
3. Phillip, S., Hunter, C., & Blackstock, K. (2020). A typology for defining agritourism. *Tourism Management*, 31(6), 754–758.
4. UNWTO. (2024). *Global Tourism Trends Report*. World Tourism Organization.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. (2019). *PF–5611-son*. Toshkent.
6. Xo'jayev, A. M. (2023). *Buxoro viloyati turizm salohiyati*. Buxoro: Fan nashriyoti.
7. GSTC. (2024). *Destination Criteria*. Global Sustainable Tourism Council.
8. Green Destinations. (2024). *Annual Report on Sustainable Tourism*. Green Destinations Foundation.
9. GHG Protocol. (2021). *Corporate Standard (Revised Edition)*. World Resources Institute.
10. Field, A. (2022). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (6th ed.). SAGE.
11. European Commission. (2024). *EU Ecolabel Tourism Services Statistics*. Brussels.
12. Ecotourism Australia. (2024). *Annual Certification Report*. Sydney.
13. ICT Costa Rica. (2023). *Certification for Sustainable Tourism Report*. San José.
14. TAT. (2024). *Green Leaf Certification Statistics*. Tourism Authority of Thailand.
15. GSTC & Green Destinations. (2024). *Global Certification Database*.
16. Buckley, R. (2023). Tourism ecolabels: A decade of research. *Annals of Tourism Research*, 89, 103215.
17. Scott, D., & Gössling, S. (2022). *Tourism and Climate Change*. Routledge.
18. Tirol Werbung. (2024). *Climate Active Farm Program Report*. Innsbruck.
19. Tourism New Zealand. (2024). *Tiaki Promise Impact Report*. Wellington.
20. UNWTO. (2024). *Sustainable Tourism Observatory Network Report*.

21. Buxoro viloyati turizm boshqarmasi. (2024). *Yillik statistik hisobot*. Buxoro.
22. Muallif dala tadqiqoti natijalari. (2024). *Buxoro viloyati agroturizm auditi*.
23. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2024). *Turizm statistikasi*.
24. Rahimov, D. B. (2023). *O'zbekistonda ekoturizm: muammolar va istiqbollar*. Toshkent.
25. Muallif ekonometrik modeli. (2024). *Buxoro agroturizm daromadlari prognozi*.
26. Font, X., & Buckley, R. (2023). *Tourism Ecolabelling: Certification and Promotion*. CABI.
27. Austrian Federal Ministry. (2024). *Green Tourism Austria Report*. Vienna.
28. Higham, J., & Lück, M. (2022). *Sustainable Tourism in New Zealand*. Routledge.
29. European Commission. (2023). *Financing Sustainable Tourism*. European Union.
30. Hall, C. M., & Gössling, S. (2023). *Sustainable Tourism Research*. Routledge.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>